

## Editorial Νοέμβριος 2024

Το τεύχος 14 εκδίδεται με κάποια καθυστέρηση λόγω του μεγάλου αριθμού συνεντεύξεων και άρθρων που φιλοξενεί. Το 2024 ήταν χρόνος κρίσιμος για την ποινική νομοθεσία, αφού κατά τη διάρκειά του πραγματοποιήθηκε η σαφής στροφή από τη φιλελεύθερη στην ακραία συντηρητική-τιμωρητική ποινική Δικαιοσύνη. Ο αντίκτυπος αυτής της εξέλιξης είναι εμφανής στις συμβολές του τεύχους. Οι συνεντεύξεις στο τεύχος αυτό είναι δύο, καθώς προέκυψαν ως προϊόν σύντονης προεργασίας προς τους δύο θεωρητικούς πόλους της σύγχρονης ευρωπαϊκής διδασκαλίας του ποινικού Δικαίου, τον παραδοσιακό γερμανικό και τον αναπόφευκτα παρόντα αγγλικό. Έτσι, στην πρώτη συνέντευξη, ο Αναπληρωτής Καθηγητής Δημήτρης Κιούπης συνομιλεί με τον Γερμανό Ulfrid Neumann, Ομότιμο Καθηγητή του Πανεπιστημίου της Φρανκφούρτης, επίτιμο πρόεδρο της Διεθνούς Ένωσης για τη Φιλοσοφία του Δικαίου και επίτιμο διδάκτορα του Πανεπιστημίου μας. Η ενδιαφέρουσα συνομιλία τους καλύπτει σημαντικά θέματα, όπως οι προκλήσεις του σύγχρονου ποινικού δικαίου, ο συνολικός χαρακτήρας των ποινικών επιστημών, η εξέλιξη των νομικών σπουδών και η σχέση νομολογίας και θεωρίας. Αφού αναφερθεί στις θεωρίες του αντικειμενικού καταλογισμού και του ποινικού δικαίου του εχθρού, καταλήγει πως η εποχή των παραδοσιακών, μεγάλων σχολών του ποινικού δικαίου έχει παρέλθει, και υποστηρίζει την κριτική αντιπαράθεση με όλες τις απόψεις στο πλαίσιο ενός ανοικτού επιστημονικού διαλόγου χωρίς προκαταλήψεις. Αναφορικά με τη σχέση θεωρίας και νομολογίας, αναγνωρίζει ότι οι συνθήκες που ισχύουν στη θεωρία και την πράξη είναι διαφορετικές. Στη συνέχεια, μιλά για τη σχέση ποινικού δικαίου και φιλοσοφίας δικαίου καθώς και για τη θεωρία της νομικής επιχειρηματολογίας, ενώ, μετά από κάποιες αναφορές σε προσωπικές του εμπειρίες, βιώματα και απόψεις, καταλήγει αναφέροντας τη στενή και μακροχρόνια σχέση του με την ελληνική πανεπιστημιακή κοινότητα.

Τη δεύτερη συνέντευξη μας τη δίνει ο Καθηγητής Andrew Simester, νυν Κοσμήτορας της Νομικής Σχολής του Εθνικού Πανεπιστημίου της Σιγκαπούρης, αφού είχε προηγουμένως διδάξει στο King's College του Λονδίνου και στα Πανεπιστήμια του Κέιμπριτζ και του Νότιγγαμ. Το τελευταίο του βιβλίο, *Fundamentals of Criminal Law* (2021), έχει καταστεί αντικείμενο πολλών διεθνών συνεδρίων και περιοδικών. Στη συνέντευξη αυτή, ο Simester

συνομιλεί με τον Mark Dsouza, Αναπληρωτή Καθηγητή στη Νομική Σχολή του University College του Λονδίνου. Ο Simester συνδυάζει την παράδοση του νομολογιακού κοινοδικαίου με μια χώρα του αγγλικού κύκλου που διαθέτει κώδικα ποινικού δικαίου. Πρόκειται για τη Νέα Ζηλανδία, από την οποία κατάγεται ο Simester και για το ποινικό δίκαιο της οποίας συνέγραψε το πρώτο εγχειρίδιο ποινικού δικαίου που κυκλοφόρησε στη χώρα αυτή. Έχοντας έρθει σε επαφή κατά τη διδασκαλία και τη δικηγορία με δικαιοδοσίες οι οποίες έχουν ιδιαίτερα παλαιούς, ήδη υπεραιώνόβιους ποινικούς κώδικες, όπως της Νέας Ζηλανδίας και της Σιγκαπούρης, θεωρεί μειονέκτημα την αποκρυστάλλωση των ποινικών εννοιών σε έναν κώδικα που ερμηνεύεται κατά βάση σύμφωνα με το ιστορικό πλαίσιο αναφοράς του και, αντίστοιχα, πλεονέκτημα του νομολογιακού κοινοδικαίου την ταχύτατη προσαρμογή του στις σύγχρονες συνθήκες και αντιλήψεις, αναφέροντας ως παράδειγμα την εξέλιξη του υποκειμενικού στοιχείου (*mens rea*). Εντοπίζει επίσης ως μειονέκτημα του γραπτού κωδικοποιημένου δικαίου που μεταβάλλεται από το κοινοβούλιο την ακραία πολιτικοποίηση της νομοθετικής διαδικασίας, εν αντιθέσει με το νομολογιακά μεταβαλλόμενο κοινοδίκαιο. Κατά τον Simester, το ποινικό δίκαιο είναι πολυδιάστατο και το δικαιολογητικό του θεμέλιο δεν εξαντλείται στη δικαιολόγηση της τιμωρίας, αλλά περιλαμβάνει και τη δικαιολόγηση των απαγορευτικών κανόνων του, οι οποίοι θέτουν τα όρια της ελευθερίας δράσης του ατόμου. Κλίνει προς τη δικαιολόγηση της ποινικοποίησης όχι ως απόρροια της συνταγματικής τάξης κανόνων, όπως στα ηπειρωτικά δίκαια, αλλά με βάση θεμελιώδεις ιδέες και αρχές, όπως στο αγγλοσαξονικό κοινοδίκαιο. Θεωρεί ότι μόνο το κράτος είναι ο φυσικός διαιτητής μεταξύ αγνώστων και παραθέτει εν συντομία τους άξονες της θεωρητικής του σύλληψης για την αιτιότητα, την υπαιτιότητα, τους λόγους άρσης του αδίκου και του καταλογισμού εις ενοχή, καθώς και για την ποινή, την οποία αντιλαμβάνεται ως δίκαιη ανταπόδοση, πλην όμως δεν τη θεωρεί χαρακτηριστικό ή καθοριστικό γνώρισμα του ποινικού δικαίου.

Στη στήλη μας Μελέτες υπάρχουν πέντε μελέτες. Στην πρώτη από αυτές, ο Αθανάσιος Ζαχαριάδης, Αναπληρωτής Καθηγητής Νομικής Σχολής Α.Π.Θ., Δικηγόρος, επιχειρεί μια σύντομη παρουσίαση της ποινικής διαπραγμάτευσης κατά τη διαδικασία στο ακροατήριο. Ο συγγραφέας προσεγγίζει ερμηνευτικά τη νέα ρύθμιση του πρόσφατου ν. 5090/2024, με την οποία προστέθηκε η δυνατότητα υποβολής από τον κατηγορούμενο αιτήματος για διαπραγμάτευση μέσα σε προθεσμία δέκα ημερών από την επίδοση σε αυτόν του κλητηρίου θεσπίσματος ή της κλήσεως προς εμφάνιση, και θέτει ως προβληματισμό μήπως το υφιστάμενο νομοθετικό πλαίσιο κάλυπτε πλήρως τη σχετική δυνατότητα, με αποτέλεσμα

σήμερα να ισχύουν πλέον δύο παράλληλες ρυθμίσεις. Διατυπώνει δε, *de lege ferenda*, την πρόταση να ξεκινά η σχετική προθεσμία αντίστροφα από τη δικάσιμο, ήτοι να καταστεί «προχωρητική». Περαιτέρω, ο συγγραφέας αναπτύσσει πρακτικά ζητήματα που έχουν ήδη ανακύψει στη νομολογία, αναφορικά με τη διαδικασία υποβολής του αιτήματος για διαπραγμάτευση, τις συρρέουσες πράξεις, την εξουσία του δικαστηρίου, την περίπτωση που αποτυγχάνει η σύνταξη πρακτικού διαπραγμάτευσης και την περαιτέρω εξέλιξη της διαδικασίας. Τέλος, το άρθρο κλείνει με τη διατύπωση έξι καταληκτικών παρατηρήσεων και προτάσεων σχετική με την ποινική διαπραγμάτευση κατά τη διαδικασία στο ακροατήριο.

Ακολουθούν δύο μελέτες που ασχολούνται με τη θεματική της σχέσης μεταξύ ποινικής δικαιοσύνης και μέσων μαζικής ενημέρωσης σε μια εποχή ποινικού λαϊκισμού. Στη μελέτη του, ο Νίκος Παπασπύρου, Αναπληρωτής Καθηγητής στη Νομική Σχολή του ΕΚΠΑ, εκκινεί από την έξαρση ενός ανατροφοδοτούμενου από τα ΜΜΕ ποινικού λαϊκισμού, ενίοτε πλεκόμενου με το πολιτικό σύστημα, και αναζητά σε αυτό το πλαίσιο την προσήκουσα θεώρηση της ελευθερίας της πληροφόρησης. Ο συγγραφέας αντιτάσσεται σε κάθε γενική αντιστοιχία αντιμετώπιση, επισημαίνοντας τον κίνδυνο κηδεμόνευσης του δημόσιου ελέγχου επί της απονομής της δικαιοσύνης. Επισημαίνει τη σημασία της διάκρισης ανάμεσα σε κανόνες σεβασμού του τεκμηρίου αθωότητας, προστασίας από τον δημόσιο στιγματισμό και διαφύλαξης της ακεραιότητας της προδικασίας, και ρυθμίσεις που άγουν σε έλεγχο της κριτικής και της ενημέρωσης. Η μελέτη στηρίζεται στη σχετική νομολογία του ΕΔΔΑ και εισηγείται ένα θεωρητικό σχήμα για τη σύλληψη του κύρους της δικαιοσύνης ως συνταγματικού σκοπού. Κατά τον συγγραφέα, η εμπιστοσύνη στη λειτουργία ενός θεσμού νοείται ως αποτέλεσμα της ελεύθερης φρόνησης των πολιτών, και επομένως η διαφύλαξη της ανάγεται σε προστατευόμενο έννομο αγαθό μόνο σε συνάρτηση με αντικειμενικώς αθέμιτες μορφές υπονόμωσής της, και μάλιστα τέτοιας ώστε να υποσκάπτεται η κατά το Σύνταγμα λειτουργία του θεσμού. Παραλλήλως, η μελέτη εξετάζει τους κινδύνους, σε συνθήκες ποινικού λαϊκισμού, από ποινικές απαγορεύσεις που ενεργούν διακριτικά (π.χ. τιμωρώντας ψευδείς παραστάσεις προς συγκεκριμένη κατεύθυνση, ενώ αφήνουν ατιμώρητες αντίστοιχες παραστάσεις που εξωραΐζουν τους θεσμούς) ή που, βάσει αξιολογήσεων αφηρημένης ή δυνητικής διακινδύνευσης, οδηγούν την ομιλήτη σε αυτολογοκρισία, του επιρρίπτουν βάρη που ανήκουν σε τρίτους ή πάντως παραγνωρίζουν τον ρόλο της δημόσιας σφαίρας σε μια δημοκρατική κοινωνία.

Η μελέτη του Γεωργίου Νούλη, Εισαγγελέα Πρωτοδικών Αθηνών, παρέχει ένα πανόραμα των στρεβλώσεων που εμφανίζονται κατά τη διασταύρωση των ΜΜΕ με την απονομή της ποινικής δικαιοσύνης. Προσεγγίζει το ζήτημα με βάση την αλληλουχία της διαδικασίας. Εκκινεί από τις διαρροές αποδεικτικού υλικού από τις αστυνομικές αρχές ήδη πριν την αποστολή του φακέλου στην Εισαγγελία. Στη συνέχεια, εξετάζει την επιλεκτική διοχέτευση στοιχείων δικογραφιών μετά την λήψη αντιγράφων στο πλαίσιο της ανάκρισης, αλλά και της εισαγγελικής προτάσεως μετά το πέρας της. Καταλήγει με τη «διενέργεια» παράλληλων «δικών» στα τηλεοπτικά παράθυρα κατά τη διάρκεια της ακροαματικής διαδικασίας. Η μελέτη, αφού επισημάνει τους εμπλεκόμενους με τις διαρροές κανόνες δικαίου, αναδεικνύει τους κινδύνους για το τεκμήριο αθωότητας και για τη μυστικότητα της διαδικασίας, ενώ καυστικά σχολιάζει προσπάθειες χειραγώγησης της δικαιοδοτικής κρίσης. Το άρθρο καταλήγει με ανάδειξη του ρόλου της ΕΣΗΕΑ, των Εισαγγελικών Αρχών, του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης και των Δικηγορικών Συλλόγων στην αντιμετώπιση των φαινομένων, ενώ επισημαίνει τη σημασία της έγκυρης ενημέρωσης με δελτία Τύπου των δικαστικών Αρχών.

Στην εκτεταμένη μελέτη του με τίτλο «Ποινική σίγουρα, αλλά διαπραγμάτευση; Δογματικά ζητήματα και εγκληματολογικοί προβληματισμοί σχετικά με έναν νέο θεσμό του ποινικού μας συστήματος», ο Δημήτρης Κόρος, Δρ. Σωφρονιστικής Πολιτικής Δ.Π.Θ., μέλος ΣΕΠ ΕΑΠ, Δικηγόρος, αναλύει τον θεσμό της ποινικής διαπραγμάτευσης (plea bargaining) που εισήχθη πρόσφατα στο ελληνικό ποινικό σύστημα. Η μελέτη αρχικά αναλύει τους λόγους για τους οποίους η ποινική διαπραγμάτευση έχει επικρατήσει διεθνώς, τόσο στις χώρες του κοινοδικαίου όσο στις χώρες του ηπειρωτικού δικαίου, ως βασικός θεσμός για τη θεραπεία των χρόνιων δεινών που πηγάζουν από τις καθυστερήσεις στην απονομή της ποινικής δικαιοσύνης. Στη συνέχεια παρουσιάζεται σύντομα το θεσμικό πλαίσιο που διέπει την ποινική διαπραγμάτευση κατά το άρ. 303 ΚΠΔ. Έπειτα εξετάζονται οι βασικές αντιλήψεις που ασκούν κριτική στο plea bargaining και αυτές που δέχονται τον θεσμό, παρά τις δογματικές ενστάσεις που έχουν εκφραστεί. Η μελέτη ακολούθως διερευνά σε εγκληματολογικό επίπεδο τους νομικούς και εξωνομικούς παράγοντες που επηρεάζουν την καταφυγή στην ποινική διαπραγμάτευση και κατόπιν αναλύει προβληματικές διαστάσεις του θεσμού από τη σκοπιά της επιλεκτικής λειτουργίας του ποινικού συστήματος, του φύλου, της ηλικίας και εν γένει της ευαλωτότητας, όπως και αναφορικά με την πιθανότητα καταδίκης αθώων κατηγορουμένων. Στον επίλογο της μελέτης εκφράζονται σκέψεις για τον θεσμό υπό το πρίσμα της κατεύθυνσης που ακολουθεί τα τελευταία χρόνια το ποινικό δίκαιο, και ιδιαίτε-

ρα στο πλαίσιο της συνεχούς αυστηροποίησής του μέσα σε ένα κλίμα ποινικού λαϊκισμού και καλλιεργούμενου τιμωρητικού πνεύματος.

Τέλος, η Έμμη Φρονίμου, Εγκληματολόγος, πρ. ΕΛΕ Α΄, Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών, στο κείμενο με τίτλο «Δικαστικοί Λειτουργοί για την Ενδοοικογενειακή Βία κατά των Γυναικών στην Ελλάδα. Αναπαραστάσεις, Πεποιθήσεις, Στερεότυπα», ακολουθεί το ερμηνευτικό πρότυπο της μελέτης περίπτωσης που προσεγγίζεται με την ποιοτική μέθοδο της ανοικτής προσωπικής συνέντευξης και διατυπώνει ερμηνευτικές επισημάνσεις με βάση την οπτική του φύλου. Καταγράφει τις προβλεπόμενες από τον νόμο αρμοδιότητες των δικαστικών λειτουργών στο πλαίσιο της άσκησης των επαγγελματικών τους καθηκόντων, καθώς και τις διαδικασίες αντιμετώπισης και τους τρόπους διαχείρισης των σχετικών αδικημάτων. Μέσα από τον λόγο των δικαστικών λειτουργών σχετικά με τα περιστατικά στα οποία επιλέγουν να αναφερθούν και τις αιτίες τους, την εικόνα που αυτοί έχουν διαμορφώσει για τα εμπλεκόμενα μέρη, τις απόψεις τους για την αξιολόγηση της λειτουργίας των φορέων με τους οποίους συνεργάζονται, καθώς και τις προτάσεις τους, σκιαγραφείται εκ μέρους τους μια κοινωνική ερμηνεία που αναδεικνύει αναπαραστάσεις, πεποιθήσεις και στερεοτυπικές προσλήψεις του φαινομένου της ενδοοικογενειακής βίας κατά των γυναικών, με κοινή συνισταμένη την αναπαραγωγή των έμφυλων διακρίσεων.

Στη στήλη μας *Art & Crime*, η Αικατερίνη Παπαγεωργίου, Σκηνοθέτις, μας ξεναγεί στο ανέβασμα της *Αντιγόνης* του Σοφοκλή στο Σωφρονιστικό Κατάστημα Κορυδαλλού με μια ομάδα 25 κρατούμενων μετά από μια προετοιμασία διάρκειας εννέα μηνών. Το έργο του Σοφοκλή αναδεικνύει τη βίαιη αντιπαράθεση μεταξύ νόμου και ηθικού καθήκοντος. Οι κρατούμενοι ενσωματώνονται στη δραματουργία του έργου και ερμηνεύουν τα λόγια του Σοφοκλή. Η σκηνοθέτρια της παράστασης και εμψυχώτρια του προγράμματος μοιράζεται τις εντυπώσεις της και τις βαθύτερες σκέψεις της.

Στις *Notitiae Criminalis* φιλοξενούμε 2 συμβολές. Η Εμμανουέλα Σκάγκου, προπτυχιακή φοιτήτρια Νομικής ΕΚΠΑ, ασχολείται με το ζήτημα της ποινικής αντιμετώπισης των αστέγων. Προβαίνει σε ανάλυση της απόφασης *City of Grants Pass v. Johnson* του Ανώτατου Δικαστηρίου των ΗΠΑ, όπου κρίθηκε αν η επιβολή ποινικών κυρώσεων σε αστέγους που κοιμούνται σε δημόσιους χώρους παραβιάζει το όγδοο άρθρο του Αμερικανικού Συντάγματος, το οποίο απαγορεύει την επιβολή υπέρμετρα σκληρής και ασυνήθους τιμωρίας. Στη συνέχεια, παρουσιάζει τις βλαπτικές συνέπειες νομοθετικών ρυθμίσεων που ουσιαστικά

ποινικοποιούν την αστεγία, και τέλος αναζητεί τις αιτίες και τη θεωρητική θεμελίωση τέτοιων νόμων, αξιοποιώντας τη θεωρία των Σπασμένων Παραθύρων (“Broken Windows theory”) και τη θεωρία της Επιρροής της Εξορίας (“The Influence of Exile”).

Ο Γεώργιος Φουσκαρίνης, Δικηγόρος, μας εισάγει στη συζήτηση για την ίδρυση Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου κατά της Διαφθοράς. Η διαφθορά και κυρίως η ατιμωρησία πολιτικών αξιωματούχων για εγκλήματα διαφθοράς αποτελεί ένα πρόβλημα στην επίλυση του οποίου δεν έχει μέχρι σήμερα σημειωθεί ιδιαίτερη πρόοδος. Το 2014 παρουσιάστηκε για πρώτη φορά η ιδέα της δημιουργίας ενός διεθνούς ποινικού δικαστηρίου για την εκδίκαση εγκλημάτων διαφθοράς. Η πρόταση αυτή αποτέλεσε το έναυσμα για την έναρξη μιας παραγωγικής συζήτησης σε διεθνές επίπεδο, με πολλές προοπτικές. Ωστόσο, ήδη από τη σκιαγράφηση της λειτουργίας ενός τέτοιου δικαστηρίου, προκύπτει ότι το εγχείρημα έρχεται αντιμέτωπο με πολλά προβλήματα, σε νομικό, πολιτικό και πρακτικό επίπεδο.

Στη στήλη μας Έγκλημα και Επιστήμες εξετάζεται το θέμα «Ανθρωποκτονία με δράστες πάσχοντες από άνοια». Η έρευνα έχει διενεργηθεί από τον Δημήτριο Λυγνό, Ιατρό, Ειδικεύομενο στη Νευρολογία, μεταπτυχιακό φοιτητή της σχολής, από κοινού με άλλους 3 συνεργάτες του, την Παυλίνα Λουκή, τον Ηλία Ερνστ Λύκο και την Άρτεμη Αποστολού, οι οποίοι επιχειρούν να αναδείξουν την εγκληματικότητα που προέρχεται από δράστες πάσχοντες από άνοια. Στόχος της μελέτης τους είναι να αποτυπώσουν το φαινόμενο και τα πραγματικά δεδομένα σε παγκόσμιο επίπεδο, αλλά και να εμβαθύνουν στο ζήτημα της συσχέτισης των τύπων των εγκλημάτων που διαπράττονται από ανοϊκούς δράστες με τις εξειδικεύσεις και τις υποκατηγορίες της νοσολογικής αυτής οντότητας, επιχειρώντας νευροβιολογικές συσχετίσεις καθώς και μια ανάλυση της ιδιαιτερότητας των θυμάτων. Επιπλέον, ερευνούν την αντιμετώπιση των δραστών αυτών από το ποινικό σύστημα. Τέλος, ασχολούνται με το ζήτημα της αντιμετώπισης της εγκληματικής δράσης των ηλικιωμένων ατόμων, κάνοντας προτάσεις για το μέλλον.

Στο άρθρο του στη στήλη Εκ των έσω, με τίτλο «Η αποτελεσματική προσφυγή για τις συνθήκες κράτησης. Μια ακόμη χαμένη μάχη για τα δικαιώματα των κρατουμένων;», ο Καθηγητής Δικαίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου στο Πανεπιστήμιο Μακεδονίας Κωνσταντίνος Τσιτσελίκης αναφέρεται στην εφαρμογή του νέου άρθρου 6α του Σωφρονιστικού Κώδικα κατά τα δύο πρώτα χρόνια της ισχύος του. Η διάταξη αυτή υιοθετήθηκε ως θεραπεία στην επαναλαμβανόμενη διαπίστωση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του

Ανθρώπου ότι η ελληνική έννομη τάξη δεν διαθέτει αποτελεσματικό ένδικο μέσο (άρθρο 13 ΕΣΔΑ) σχετικά με τα παράπονα των κρατουμένων ως προς τις συνθήκες διαβίωσης στους χώρους κράτησης σε φυλακές και αστυνομικά κρατητήρια (άρθρο 13 ΕΣΔΑ). Η μελέτη βασίζεται στην ανάλυση των βουλευμάτων που έχουν εκδώσει τα αρμόδια Συμβούλια Πλημμελειοδικών σε όλη την χώρα για τις εκατοντάδες αιτήσεις κρατουμένων, καθώς οι συνθήκες κράτησης είναι ασφυκτικές και ο ελεύθερος προσωπικός χώρος δεν ξεπερνά τα 4 ή και τα 3 τ.μ. ανά άτομο. Το κρίσιμο ερώτημα που καλείται να απαντήσει η μελέτη είναι εάν το άρθρο 6α ΣωφρΚ συνιστά αποτελεσματικό ένδικο μέσο. Εκτός από τα πολυάριθμα απορριπτικά βουλεύματα και τη μεγάλη καθυστέρηση στην έκδοσή τους, καίριο ζήτημα αποτελούν οι περιστασιακές και προς το παρόν ποσοστιαία ελάχιστες περιπτώσεις ευδοκίμησης των προσφυγών των κρατουμένων. Ειδικά για τις περιπτώσεις αυτές, η μελέτη συζητά κατά πόσο ο ευεργετικός υπολογισμός της ποινής, η μεταγωγή και η απόδοση αποζημίωσης μπορούν να ικανοποιήσουν τις προϋποθέσεις του άρθρου 13 ΕΣΔΑ.

Στην ίδια στήλη, με επιμέλεια εισαγωγής της Ελένης Τσουνάκου-Ρουσιά, ΜΔΕ Ποινικών Επιστημών ΕΚΠΑ και Ψυχιατροδικαστικής ΕΚΠΑ, ο Λ.Λ., κρατούμενος στο κατάστημα κράτησης Κορυδαλλού και βιβλιοθηκάριος, μιλά για τις συχνές «αποδράσεις» του από τη φυλακή μέσα από την ανάγνωση εκατοντάδων βιβλίων σε λιγότερο από δύο χρόνια. Η αφήγησή του, στέρεη και συγκινητική, μας δίνει την ευκαιρία να γνωρίσουμε έναν ιδιαίτερα αναστοχαστικό άνθρωπο, που κάθε άλλο παρά επιβεβαιώνει τα στερεότυπα.

Στη στήλη μας Νομοθεσία, ο Ιωάννης Μοροζίνης, Επίκουρος Καθηγητής Νομικής Σχολής ΕΚΠΑ, επιλαμβάνεται θεμάτων που δημιουργούνται κατά την ισχύ του Ν.5042/2023 για την αποδέσμευση και διαχείριση δεσμευμένων περιουσιακών στοιχείων μετά τον Ν.5042/2023. Στη συμβολή εκτίθενται πτυχές του νέου δικαίου εκτέλεσης αποφάσεων δέσμευσης και δήμευσης περιουσιακών στοιχείων που εισήχθη με τον Ν. 5042/2023, ο οποίος, σημειωτέον, δεν έχει εισέτι εφαρμοστεί λόγω μη εκδόσεως της σωρείας εκτελεστικών υπουργικών αποφάσεων που προβλέπει. Στο επίκεντρο τίθεται η αποδέσμευση περιουσιακών στοιχείων, για την οποία διατυπώνεται το δικαιοκρατικό αξίωμα ότι η διαδικασία εκτέλεσης της αποδέσμευσης με (εν ευρεία εννοία) δικαστική απόφαση που βασίζεται σε δικανική πεποίθηση δεν πρέπει ποτέ να διαρκεί περισσότερο από τη διαδικασία δέσμευσης με δικαστική απόφαση που βασίζεται σε απλές υπόνοιες ή ενδείξεις. Αφού εκτεθεί η νυν εν τοις πράγμασι διαδικαστική ταλαιπωρία της ανάκτησης της εξουσίας διάθεσης των κάποτε δεσμευθέντων περιουσιακών στοιχείων, παρουσιάζονται κριτικά οι λίαν προβληματικές

ρυθμίσεις του εισέτι μη εφαρμοσθέντος Ν. 5042/2023 και, τέλος, διατυπώνονται de lege ferenda ευχερώς πρακτικά υλοποιήσιμες προτάσεις για την εναρμόνιση της διαδικασίας αποδέσμευσης με τις δικαιοκρατικές αξιώσεις του Συντάγματος και του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ.

Στην τακτική μας ανταπόκριση στη στήλη Νομολογία ΕΔΔΑ και ΔΕΕ συνεχίζει για τρίτο χρόνο το ιδιαίτερα χρήσιμο έργο της η ομάδα επεξεργασίας της νομολογίας αυτής, αποτελούμενη από τους Εμμανουήλ Αποστολάκη, Δημήτριο Βούλγαρη, Νικόλαο Γανιάρη, Άννα Οικονόμου και Δημήτριο Τσιλίκη.

Στο πλαίσιο της παρουσίασης θεμάτων από τη Νομολογία των ελληνικών Δικαστηρίων σε τρεις θεματικές-σχόλια, η Σοφία Συρογιάννη, Δικηγόρος, ΜΔΕ Ποινικού Δικαίου ΕΚΠΑ, σχολιάζει τις υπ' αριθμ. ΑΠ. 47/2023 και ΑΠ.523/2024 σε σχέση με τη μετενέργεια του τεκμηρίου αθωότητας για τις ακολουθούμενες ποινικές διαδικασίες. Για τον σκοπό αυτό, επεξηγούνται οι σχετικές νομολογιακές παραδοχές του ΕΔΔΑ και γίνεται μια σύντομη αναφορά στην προσέγγιση του θέματος στην ελληνική έννομη τάξη. Καταληκτικά, επισημαίνονται ορισμένες σκέψεις αναφορικά με την προστασία του αθωωθέντος, ιδίως υπό το πλαίσιο της υπ' αριθμόν 2016/343 Οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

Η Σταυρούλα Στρατή, Δικηγόρος, ΜΔΕ Ποινικού Δικαίου ΕΚΠΑ, σχολιάζει την υπ' αριθμ. ΑΠ 908/2023 για την αποδεικτική αξιοποίηση της μαρτυρίας συγκατηγορουμένου. Παρατηρείται ότι η νέα μορφή του άρθρου 211 ΚΠΔ, καίτοι αποκρυσταλλώνει τη νομική φύση της διάταξης και τη δικονομική συνέπεια αυτής, αντιμετωπίζεται ακόμα με διστακτικότητα από τη νομολογία του Ακυρωτικού. Προκειμένου να αποφευχθούν φαινόμενα έμμεσης καταστρατήγησης της διάταξης, επισημαίνεται ότι καθίσταται αναγκαία η διάπλαση νομολογίας που θα ανταποκρίνεται ουσιαστικά στο γράμμα και στον σκοπό του άρθρου 211 ΚΠΔ.

Ο Γιώργος Παπουτσιδάκης, Δικηγόρος, ΜΔΕ Ποινικού Δικαίου ΕΚΠΑ, Υπ. Δ.Ν. ΕΚΠΑ, σχολιάζει την ΑΠ 1195/2023 που πραγματεύεται τη σχέση της κοινής ποινικής με τη στρατιωτική δικαιοσύνη στην περίπτωση της συμμετοχής στο έγκλημα ιδιωτών και στρατιωτικών, αλλά και της απλής συνάφειας εγκλημάτων στρατιωτικών και ιδιωτών. Το ζήτημα της εκκρεμοδικίας που κρίθηκε με αυτή ανέκυψε εν προκειμένω με ιδιαίτερη ένταση λόγω της συνάρτησής του με τη συνταγματική κατανομή της ποινικής δικαιοδοσίας μεταξύ κοινών και στρατιωτικών δικαστηρίων.

Η στήλη μας Με Άποψη φιλοξενεί άρθρα δύο φοιτητριών, οι οποίες τοποθετούνται σε σχέση με το ερώτημα του προηγούμενου τεύχους για την αυστηροποίηση των ποινών. Η Αγγελική Κουφάκη, ΜΔΕ Ποινικού Δικαίου και Ποινικής Δικονομίας, ΕΚΠΑ, μεταπτυχιακή φοιτήτρια Εγκληματολογίας και Αντεγκληματικής Πολιτικής, ΕΚΠΑ, επιχειρεί μια κριτική προσέγγιση των αλλαγών που επέφερε ο Ν.5090/2024, ως συνέχεια της σταδιακής τάσης αποκαθήλωσης του ΠΚ του 2019. Προβαίνει σε μια σύντομη επισκόπηση των σημαντικότερων νομοθετικών αλλαγών του Ν. 5090/2024, οι οποίες καταδεικνύουν την τάση αυστηροποίησης και τιμωρητικότητας που υιοθετείται. Εν συνεχεία, διερευνά την προσφορότητα της υιοθετούμενης συστημικής τάσης αυστηροποίησης των ποινών για την άμβλυνση των δεικτών εγκληματικότητας στο πλαίσιο της ελληνικής έννομης τάξης, καταλήγοντας σε αποφαστική απάντηση, βάσει των εγκληματολογικών πορισμάτων και της κατάστασης του Σωφρονιστικού Συστήματος της χώρας. Καταληκτικά, η συγγραφέας επιχειρεί να αναδείξει το ιδεολογικό υπόβαθρο των ρυθμίσεων του Ν. 5090/2024 και την επιχειρούμενη σε συμβολικό, επικοινωνιακό αλλά και υλικό επίπεδο στόχευση να εγγραφεί στη συνείδηση των πολιτών η αποτελεσματικότητα του δόγματος «Νόμος και Τάξη», καθώς και το ανεπανόρθωτο πλήγμα που προκαλεί η εφαρμογή αυτού στον πυρήνα της ελευθερίας του ατόμου.

Στο δικό της άρθρο, η Ελένη Λάμπρου, τελειόφοιτος Νομικής Σχολής ΕΚΠΑ, ασχολείται με την αυστηροποίηση των ποινών, υπό την ειδικότερη μορφή της αύξησης του ύψους τους, η οποία δεν συνάδει με την ελληνική κοινωνική πραγματικότητα. Η επισκόπηση και σύγκριση των τροποποιητικών του νέου ΠΚ νόμων καταδεικνύει ότι η αυστηροποίηση των πλαισίων ποινών θα επιδεινώσει την κατάσταση στις ήδη υπερπληθείς φυλακές της χώρας, δίχως να ικανοποιήσει στόχους αντεγκληματικής πολιτικής, παρά μόνον το «κοινό περί δικαίου αίσθημα». Τούτο, όμως, συχνά αντιστρατεύεται τις αρχές του κράτους δικαίου.

Τέλος, η βιβλιοκρισία μας αυτή τη φορά ασχολείται με το συλλογικό έργο *Feuerbach 2.0? Das griechische Strafgesetzbuch von 1834*. Η Καλλιόπη Παπακωνσταντίνου, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Ιστορίας Δικαίου, Νομική Σχολή Α.Π.Θ., παρουσιάζει αυτόν τον τόμο από τον εκδοτικό οίκο Duncker & Humblot, στον οποίο περιλαμβάνονται τα πρακτικά διεθνούς συνεδρίου που διοργανώθηκε τον Μάιο του 2022 στο Ρέγκενσμπουργκ με τίτλο “Feuerbach 2.0? Das griechische Strafrecht von 1834” και αφορμή τον εορτασμό των 200 χρόνων από την Ελληνική Επανάσταση. Διοργανωτές, εκδότες και εμπνευστές του όλου εγχειρήματος ήταν η Καθηγήτρια Οικονομικού Ποινικού Δικαίου, Συμμόρφωσης και Ψηφιοποίησης, κυρία Κωνσταντίνα Παπαθανασίου και ο Καθηγητής Αστικού Δικαίου, Γερ-

μανικής και Ευρωπαϊκής Ιστορίας του Δικαίου και του Εκκλησιαστικού Δικαίου, κ. Martin Löhnig. Στα περιεχόμενα του τόμου συγκαταλέγονται δέκα μελέτες επιστημόνων εγνωσμένου κύρους, σχετικές με τον Ποινικό Κώδικα του 1834 και τον βασικό εμπνευστή του, τον Βαυαρό Καθηγητή Νομικής Georg Ludwig von Maurer, μέλος της Αντιβασιλείας του Όθωνα. Εξετάζονται ειδικότερα η προσωπικότητα του Maurer, η επίδραση των ιδεών του Feuerbach στη σύνταξη του Ποινικού Κώδικα, το πνεύμα της εποχής και ζητήματα δογματικής και φιλοσοφίας του ποινικού δικαίου. Πρόκειται για ένα εξαιρετικό συλλογικό έργο, που προκαλεί το ενδιαφέρον του νομικού αλλά και του ευρύτερου κοινού όχι μόνο με την πρωτοτυπία και την εγκυρότητα, αλλά κυρίως με το αντικείμενο που πραγματεύεται, την προσπάθεια συγκρότησης έννομης τάξης στη νεοσύστατη μετεπαναστατική Ελλάδα.